

tede oplysninger om de arkivalier, der er afleveret til landsarkivet fra de enkelte embeder.

H. P. Clausen

The New Danish Archives (Rigsarkivet, 1970). 47 s.

Med denne lille, smukt udstyrede bog præsenterer det danske arkivvæsen de nye bygninger ved landsarkiverne i København og Viborg for engelsksprogede interesserede. Tanken er god og udførelsen vellykket.

Bogen indeholder en kort skildring af det danske arkivvæsen og dets bygninger, skrevet af rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt, samt beskrivelser af nyanlæggene i København og Viborg, forfattet af de respektive landsarkivarer, dr. phil. Harald Jørgensen og Jens Holmgaard. I rigsarkivarens afsnit omtales iøvrigt de planer, man har for en udflytning af rigsarkivet og for nybygninger i Odense.

Nu må man blot håbe, at oplaget af den udmærkede bog ikke er så stort, at det varer alt for længe, før der kan udsendes en ny udgave, udvidet med en beskrivelse af den nybygning, der nu rejser sig i Åbenrå.

H. P. Clausen

A. Strange Nielsen: Lokalhistoriske Arkiver. En vejledning for medarbejdere og benyttere med en indledning ved Johan Hvidtfeldt. (Dansk historisk Fællesforenings Håndbøger, 1972). 91 s.

I 1954 udsendte Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver pioneren, cand. pharm. Hans Brandts lille »Vejledning i oprettelse af byhistoriske Arkiver« (særtryk af »Fortid og Nutid bd. 19). Da oplaget i 1959 var

opbrugt, begyndte man de første drøftelser om en ny, ændret og forøget vejledning. Den blev med årene stadig mere påkrævet, for arkivernes antal voksede gennem 1960'erne i et omfang, ingen havde kunnet forudse. De blev et led i lokalhistoriens fornyelse ved midten af 20. århundrede – også selv om de stadig i det store og hele mangler at dokumentere det. Endnu har deres antal – omkring 100 – langt fra nået maksimum. Og her vil i øvrigt et af deres problemer i fremtiden stikke, for ét er, at mange samler; men er det lige så rationelt, når tingene skal nyttiggøres til andet end at være samleobjekter, at de da ligger tusinde steder? Det vil de nu nok blive ved med en rum tid endnu, og en særlig opgave bliver det så at gøre indholdet kendt, ikke blot arkivfonde og billeder, men også de mange registreringer af aviser m. v., der i årenes løb er gennemført.

Formålet med nærværende bog er at vise potentielle arkivskabere, hvordan de skal bære sig ad, og det gør den engageret og godt. Rigsarkivaren redegør i sin optakt for det offentlige arkivvæsens historie, for proveniensprincippet, arkivdannelse, registrering, kassationer og tilgængelighed – alt med træk, der kan være af værdi for den, der vil starte en ny samling. Han redegør desuden for forholdene omkring de kommunale arkiver, et af de »ømme« punkter i disse år mellem statsarkiverne og de lokale, og han slår her fast, at offentlige arkiver hører hjemme i statens arkiver, ligesom store erhvervsorganisationer og ditto virksomheder i Erhvervsarkivet. Men ellers giver han fuldt håndslag til lokalarkivernes arbejde på mikroplanet – også i erkendelse af, at der er en naturlig grænse for, hvad Rigsarkiv, Landsarkiver og Erhvervsarkiv kan overkomme.

Det mærkes ikke på Strange Nielsens afsnit, at der har været tale om en opgave, som han har arvet fra i al fald to forgængere, som sygdom har forhindret i at gøre arbejdet færdigt. Han har dygtigt og med megen systematik sammen- og færdigkøgt, hvad der har været påbegyndt, og det system og de ideer, der nu holdes frem for nuværende og kommende kolleger, er derfor hans alene. Detaljerigt er det blevet; men det skal det også være for at kunne være vejledning for såvel begyndere som viderekomne. For også her stikker et af lokalarkivernes problemer. De bør til en vis grad være ensartede, eller måske rettere tage på samme måde på de samme ting. Bogen giver mulighed for koordination på dette område, og det samme gør de kurser, sammenslutningen jævnligt afholder.

Af de fire former for organisation af et arkiv: gennem forening, idékreds, museum eller bibliotek er Strange Nielsen nok mest tilhænger af den sidste. Og det er klogt; det giver de bedste muligheder for kontinuitet, – og for en solid og rimelig økonomi. Men ikke alle biblioteker har lyst til at være med, og så må en af de andre fremgangsmåder bruges. Lokalemæssigt har mange arkiver vanskeligheder, og man bør derfor være på tærne, når der i by eller på land skal indrettes biblioteker, bygges skoler eller lignende. Arkiverne bliver ofte sorteper og må klare sig efter de forhåndenværende anden- eller tredieklases muligheder. Det er også afgørende for, hvor meget man kan tage ind, eller hvor mange medarbejdere, man kan have.

For de sidstes vedkommende så Strange Nielsen vel helst en heltidsbeskæftiget som daglig leder. Der ville i nogle arkiver være nok at gøre; men så meget sidder arkivtanken

endnu ikke fast, at det har kunnet lade sig gennemføre. Man klarer sig med frivillig medhjælp de fleste steder. Og her er endnu et af lokalarkivernes svage punkter: Hvem skal føre videre, hvad der i disse år påbegyndes? De helt små og meget lokale vil med tiden komme i vanskeligheder.

I indsamlingsarbejdet må lokalarkiverne endnu være opsøgende og indimellem også ret så overtalende. De små, uanselige ting er ofte dem, folk helst beholder – de store samlinger går det lettere med. Men i øvrigt er interesserne vidtspredte, og af egentlige arkivalier ser det ud til, at man faktisk tager alt med. Også billeder, films, båndoptagelser og tryksager arkiveres, og her har flere arkiver allerede udført et stort pionerarbejde.

Strange Nielsen lægger ikke skjul på, at han gerne ser arkiverne udvikle sig til uundværlige led i den lokale kulturvirksomhed, og han giver udmærkede instruktioner i, hvordan en sådan position kan skabes – både ved samarbejde med biblioteker, historiske foreninger, museer og statsarkiver, og med presse, turistforeninger, foto- og båndamatørklubber og kommunale myndigheder. Udadtill kan arbejdet og dets værdi dokumenteres ved publikationer, udstillinger, foredrag og kurser ved aftenhøjskoler. Sådanne initiativer er allerede taget af adskillige arkiver.

I bogens anden halvdel skildres det daglige arbejde: Modtagelsen af arkiverne, journaliseringen, registrering, fordelingen på afdelinger (personalhistorisk, topografisk og saglig samling (her placeres sager, der ikke kan rubriceres under de to første)), billedsortering og -identifikation samt avisregistrering. Til støtte for arbejdet må der skaffes bøger: gængse opslagsværker, vejvisere, telefonbøger, skattelister og fra statsarkiverne mi-

krofilm eller xerox-kopier af arkivalier af lokal interesse – evt. også ældre dagblade, hvor sådanne ikke er for hånden i original.

Næppe mange uden for de interesserede kredse vil give sig af med at læse Strange Niensens bog. Men da lokalarkiverne er kommet for at blive, er det vel rimeligt at præsentere dem og det, de beskæftiger sig med, for andre end arkivfolkene selv. Derfor ovenstående.

Finn H. Lauridsen

E. Ladewig Petersen: Historiske tekster til brug ved undervisningen i historieforskningens metodelære. (Munksgaard, 1972). 221 s.

Det er ved universiteternes 1. delundervisning i historisk metodelære et stående problem at finde frem til kildemateriale, som er pædagogisk egnet, dels i kraft af en gennemskuelig problematik, dels i kraft af et ikke for overvældende omfang. Professor E. Ladewig Petersen imødekommer derfor uden tvivl et behov hos kolleger (sikkert også uden for universiteterne) ved at informere om, hvilke tekster han har anvendt ved undervisning og eksamen i historisk metode.

Den foreliggende samling er ikke ifølge sit forord tænkt som alternativ til de allerede eksisterende værker af denne art, men snarere som supplement; hensigten har først og fremmest været at tilvejebringe materiale i lettilgængelig form fra tidsperioder, som hidtil kun i relativt ringe omfang har været tilgodeset. Sidstnævnte bemærkning refererer til, at næsten alle tekster i samlingen hidrører fra 1500 og 1600-tallet. At der har været en tendens til i metodeundervisningen at give en stedmoderlig behandling til disse århundreder, hvis sprog kan

være svært tilgængeligt for de yngste studerende, kan der tænkeligt være noget om. Alligevel forekommer det nødvendigt rent ud at stille spørgsmålet, om en bog som den foreliggende ikke til gengæld er udtryk for en betydelig overdosering. Det kan vel næppe være rimeligt modsætningsvis kun at dyrke metodeundervisning på disse århundreders historie? Og dette synes at måtte blive konsekvensen ved indførelsen af en bog som den foreliggende, da de studerende må have billigt krav på maksimal udnyttelse af en bog, der koster 55 kr.

Netop spørgsmålet om bogens pris vil nok blive afgørende for dens anvendelighed. Det giver anledning til at fastslå, at forlagene bliver nødt til at producere noget billigere, såfremt de i en tidsalder, hvor skrive- og kopimaskiner er opfundet, vil være med til at levere undervisningsmateriel, især når dette er sammensat af tekster, der ikke er behæftet med opavsret.

Helge Paludan

Carsten Bregenhøj: Etnologisk Interviewteknik (Dansk Historisk Fællesforening, 1971). 88 s.

I sin alsidige håndbogsserie er D.H.F. kommet til etnologien. Bogen tager sigte på det rent praktiske, dvs. en teknisk vejledning og ikke nogen metodelære. Forfatteren finder – sikkert med rette – at vi på dansk har manglet en vejledning for interesserede, der vil gå i gang med folkløstiske og etnologiske undersøgelser baseret på samtaler med meddelere.

Den, der vil kaste sig ud i sådanne projekter, må gøre sig klart, at interviewet »ikke er et universalredskab for hvem som helst, men er en indviklet, dynamisk psykologisk proces ... Som enhver anden profession